

QINGMING JIE¹ –

SĂRBĂTOAREA CHINEZĂ A STRĂMOȘILOR

Sărbătoarea strămoșilor este considerată a fi una dintre cele mai importante sărbători naționale chinezești. Se serbează în fiecare an în a cincisprezecea zi de la echinocțiul de primăvară, anume în prima zi a celei de-a cincea perioade solare, numită *qingming*, căreia îi poartă numele. Este ziua în care chinezii își venerază strămoșii, le aduc ofrande, le vizitează mormintele și le curăță, dar și în care petrec timp în familie, în aer liber.

Această sărbătoare este cunoscută sub mai multe nume, cel principal cu trimitere la perioada calendaristică când are loc. Referindu-se la evenimentul central dedicat acestei zile, aceasta poartă numele de *Saomu jie*², adică „Sărbătoarea curățării mormintelor”. Fiind o zi în care chinezii aduc ofrande strămoșilor, se mai numește *Jizu jie*³. Sărbătoarea *taqing*⁴ este considerată a fi identică cu Sărbătoarea strămoșilor, deși în unele zone ale Chinei are loc înainte sau după aceasta. Numele se referă la obiceiul chinezilor de a ieși la plimbare în natură, primăvara, când iarba este verde, de obicei după ce se întorc de la morminte.

Originea Sărbătorii strămoșilor se află în Sărbătoarea mâncării reci⁵. Legenda din spatele acestei sărbători pornește de la Jie Zitui (?-636 î.e.n.), un susținător al prințului Statului Jin, Chong'er (697–628 î.e.n.), care a fost trimis în exil de către tatăl său. Suferind de foame, Jie Zitui și-a tăiat o bucată din carnea de la picior, din care i-a făcut prințului o supă. Acesta a rămas impresionat și a promis să-l răsplătească, dar, după ce s-a întors din exil și a devenit ducele Statului Jin, a uitat de promisiunea făcută. Între timp, Jie Zitui s-a retras din funcție, pentru a locui cu mama sa într-o pădure. La insistențele miniștrilor, ducele s-a dus să-l caute, dar nu a reușit să-l găsească în pădurea deasă. Atunci a ordonat să se dea foc pădurii, pentru a-l forța pe Jie Zitui să iasă. Acesta, însă, a murit în incendiu. Măcinat de vină, ducele a dat ordin să nu se folosească focul timp de trei zile în memoria lui Jie Zitui, iar locul unde acesta s-a stins mai poartă și astăzi numele de Jie Xiu – „Locul unde se odihnește Jie”.

Sărbătoarea strămoșilor are o tradiție de peste 2500 de ani. În timpul dinastiei Tang, populația înstărită ținea anual mai multe ceremonii extravagante și costisitoare dedicate

slăvirii strămoșilor. Pentru a controla această situație, împăratul Xuanzong (685-762 e.n.) a ordonat în anul 732 e.n. ca ceremoniile în onoarea strămoșilor să se țină doar în prima zi a celei de-a cincea perioade solare. Astfel, cele două sărbători au devenit una.

Cu ocazia acestei sărbători, oamenii vizitează mormintele, apoi le curăță, aruncă buruienile, își venerază strămoșii, le aduc ofrande. Se pregătesc și aduc felurile de mâncare și băuturile preferate ale răposaților, se aprind bețișoare⁶ și se ard bani de hârtie⁷, pentru a ajunge la aceștia pe lumea cealaltă. Tot în această zi, familiile ies să se plimbe, se adună la un picnic să mănânce împreună și participă la activități desfășurate în aer liber.

În partea de nord a Chinei se poartă ramuri de salcie sub formă de coronițe sau pălării și se pun la uși și la ferestre. Se spune că această tradiție a pornit de la împăratul Xuanzong al dinastiei Tang, care le-a oferit miniștrilor săi coronițe de salcie, spunând că, purtându-le, nu vor putea fi otrăviți. În zona capitalei circulă un proverb care spune că „Cine nu poartă salcie de *qingming*, după moarte va deveni un câine galben”⁸. În provincia Hebei, oamenii încep să curețe mormintele și să ardă bani de hârtie cu o săptămână înainte de sărbătoare, astfel că în această zi foarte puțini oameni se mai duc să viziteze mormintele.

În special în zona de sud-vest a provinciei Shanxi se urmează obiceiul tabuizant de a nu folosi focul în timpul Sărbătorii mâncării reci. În schimb, în nordul provinciei, se ard oricum bani de hârtie, pentru a ajunge la strămoși. Tot în zona de sud, când se întorc de la morminte, oamenii rup spice de grâu, crengi de pin, de salcie și frunze de chiparos, pe care le prind la tocul ușii, pentru a alunga spiritele rele. La Xingping, în provincia Shaanxi, din partea de nord-est a Chinei, rudele prin alianță își oferă unele altora bani de hârtie și se închină reciproc strămoșilor.

În estul Chinei, provincia Shandong, când se face curățenie la morminte, se pune pământ nou peste. Se spune că astfel le „renovează locuința” strămoșilor. În zona Lubei se organizează în această zi lupte cu cocoși. La Bincheng, copiii fierb câte un ou și le ciocnesc între ei, iar cel al cărui ou se sparge pierde jocul. În provincia Anhui, Sărbătoarea

strămoșilor mai este numită și Sărbătoarea salciei. Fiecare familie plantează câte o salcie și agață de aceasta bani de hârtie. În diferite zone ale provinciei Zhejiang pot fi observate mai multe obiceiuri. La Haining se înfășoară ouăle viermilor de mătase în bumbac, spunându-se că se vor reproduce mai ușor în viitor. Oamenii din Shaoxing aduc cu ei bomboane la cimitir, pentru a le oferi copiilor.

La Anyi, în provincia Jiangxi, doar bărbații curăță mormintele, iar femeile pregătesc mâncărurile. În provincia Fujian, la Minnan, fie se curăță mormintele cu câteva zile înainte sau după Sărbătoarea strămoșilor, fie în preajma Sărbătorii Shangsi⁹. După curățenie, se aduc ofrande întâi Zeului Pământului¹⁰, apoi strămoșilor. Se pun deasupra mormintelor hârtii speciale¹¹, proptite cu pietre, în semn că respectivul mormânt a fost „renovat”.

În provincia Henan, în această zi, oamenii aduc ofrande nu doar strămoșilor, ci și unor zei locali – Zeului Qingmiao¹², zeu al agriculturii, Zeului Bovinelor¹³, zeu apărător al bovinelor și al aratului.

În Sud, provincia Guangxi, se adună frunze de salcie și melci chinezești de râu, se lasă la înmuiat în apă, iar apoi apa se folosește pentru spălarea feței. Se crede că astfel oamenii vor vedea mai clar.

O altă activitate importantă de la Sărbătoarea strămoșilor este ieșitul la „iarbă verde”. În unele zone, se iese în ziua a doua din luna a doua sau în ziua a treia din luna a treia, conform calendarului lunar. În această zi se mănâncă gustările pregătite special, adulții se bucură de primăvară, iar copiii înalță zmeie, se dau în leagăne și se joacă afară.

Există câteva superstiții legate de Sărbătoarea Strămoșilor, în special cu privire la conduită. Oamenii nu au voie să facă fotografii cimitirelor, crezându-se că aduce ghinion. Nu au voie să râdă sau să vorbească tare în zona mormintelor, dar nici să participe la activități precum curățarea mormintelor, desfășurate de către alte familii decât cea proprie. Mai mult, din moment ce aceasta este o zi dedicată comemorării morților, se crede că nu este de bun augur să se viziteze prietenii și rudele îndepărtate, care încă sunt în viață.

Chinezii pregătesc pentru această sărbătoare, pe lângă mâncărurile preferate ale strămoșilor, anumite feluri de mâncare specifice, pe care le dau drept ofrande sau le consumă la picnic.

Caracteristicile Sărbătorii strămoșilor sunt *qingtuan*¹⁴, cocoloșe din făină de orez glutinos, amestecate cu suc de legume verzi și umplute cu pastă dulce de fasole. Se mai pregătesc *zongzi*¹⁵, făcuți din orez lipicios cu diferite umpluturi și înfășurați în frunze de bambus.

În estul Chinei, provincia Zhejiang, în special fermierii au obiceiul de a mânca melci: scot carnea cu acul, apoi o gătesc, iar cochiliile le aruncă pe acoperiș. Se spune că zgomotul făcut de cochiliile care se rostogolesc pe țigle sperie șobolanii și, în consecință, creșterea viermilor de

mătase nu va avea de suferit. Totodată, se spune că în cochiliile de melc aruncate se pot cuibări omizile și vor sta departe de viermii de mătase. La Fuzhou, în provincia Fujian, se mănâncă *qingmingguo*¹⁶, foarte asemănătoare cu *jiaozi*¹⁷ în ceea ce privește forma. Culoarea lor verde este dată de frunzele plantelor folosite în amestec, iar umplutura poate fi dulce – din pastă de fasole roșie – sau sărată – cu varză murată sau tofu uscat.

În Shanxi se fac *zifu*¹⁸ – chifle cu umplutură de nuci –, jujube, fasole sau altele. Pe exterior se modelează un șarpe și se pune un gălbenuș de ou în mijloc, apoi se gătesc la abur. Sunt aduse la morminte și oferite strămoșilor. Familia soției le pregătește, o parte i le oferă fiicei și soțului, iar o altă parte i le duce familiei soțului și le oferă strămoșilor. Tot în nordul Chinei se mănâncă *sanzi*¹⁹, tăieței bine prăjiți și răsuciți în formă de piramidă. Și aici se mănâncă melci, prăjiți în vin, sos de soia, zahăr etc.

Sărbătoarea strămoșilor este, pentru mulți chinezi, poate la fel de importantă precum Anul Nou Chinezesc, deoarece este un prilej pentru toată familia să se adune la un loc, să-și arate respectul față de strămoși, să savureze o masă gustoasă și, în mod special, să petreacă timp împreună. Se urmărește întărirea legăturilor familiale, dar și dezvoltarea respectului față de strămoși și față de realizările lor, pentru a fi urmați drept exemplu.

Note

¹清明节

²扫墓节, unde 扫墓 înseamnă „a curăța morminte”

³祭祖节, unde 祭祖 înseamnă „a aduce ofrande strămoșilor”

⁴踏青节, unde 踏青 înseamnă „a se plimba când iarba este verde”

⁵寒食节, unde 寒食 înseamnă „mâncare rece”

⁶din lemn de santal sau de agar

⁷sunt foi de hârtie care sunt arse în timpul ceremoniilor dedicate divinităților chineze sau strămoșilor

⁸„清明不戴柳, 死后变黄狗”

⁹Sărbătoare ce marchează venirea primăverii, care are loc în ziua a treia din luna a treia, conform calendarului lunar

¹⁰土地神

¹¹墓纸 lit. hârtie pentru mormânt

¹²青苗

¹³牛王, zeu aparținând Școlii de Agricultură, una dintre școlile de gândire din Perioada Statelor Combatante (475-221 î.e.n.)

¹⁴青团

¹⁵粽子

¹⁶清明果, lit. fructe de qingming

¹⁷饺子

¹⁸子福

¹⁹馓子

Bibliografie

陈, 玉新, 《中国人的传统节日》, 化学工业出版社, 2019

高, 天星, 《中国节日民俗文化》, 中原农民出版社, 2008

韩, 养民, 郭, 兴文, 《中国古代节日风俗》, 陕西人民出版社, 2002

孟, 勇, 《中国传统节日饮食习俗》, 中国财富出版社, 2009

赵, 红, 祁, 斌, 《中国传统节日习俗》, 安徽文艺出版社, 2007